

SÄRÖJÄ VAIKKA VÄKISIN

Toni Wirtanen on luonut Apulantaa yli 25 vuotta. Hän saa yhä edelleen niistä viidestä viimeisestä minuutista ennen jokaista keikkaa kikit, joita mistään muualta ei saa.

Sydäntä lämmittää myös palaute, jota ei uran alkutaipaleella vielä tullut. Nyt tulee postia, jossa orkesteria ja erityisesti Wirtasen lyriikoita kiittävät traumaattisista tilanteista ja mielenterveysongelmista selvinneet. "Silloin tietää, ettei työmme ole turhaa", Wirtanen sanoo.

Vaikka Wirtanen elää nyt yhtä oman elämänsä valoisinta vaihetta, traumat ovat hänellekin tuttuja, ja joidenkin kanssa hän sanoo tekevänsä edelleen töitä. Hän uskoo, että pelkässä valossa ei voi pysyä pitkään – elämään kuuluvat säröt ja niiden paljastamat varjot.

Juha Riihimäki, Kuvat Juha Laitalainen / Valokuvamaailma

M

issä merkeissä vuosi 2017 on alkanut?

Ankarat treenit on tietenkin menossa ja kappaleita muokataan uuteen malliin. Jäähallikeikoilla (Apulanta esiintyi 20. ja 21. tammikuuta Helsingin jäähallissa) on luvassa uusia sovituksellisia ratkaisuja. Visuaalinen suunnittelu ja lavasteiden rakentaminen ja muu sellainen on ollut kovassa käynnissä jo jonkun aikaa. Speaktaakkeliin on tulossa yli 60 esiintyjää, joten hommia riittää.

Apulannan keikoilla on totuttu näkemään paljon rekvisiittaa ja väkevää teatraalisuutta, ja monesti kaiken

taustalla on jokin teema. Onko nyt tarjolla silmänruokaa ja ilotulistusta vaiko tarina?

Kyseessä on sakraali kertomus tuhosta ja uudelleensyntymisestä, joka johtaa jälleen tuhoon. Se on elämän sykli tietyllä tavalla, mutta niin, ettei uudelleensyntyminen ole aina hyvä asia. Teema on vahvasti uskonnollinen olematta kuitenkaan tunnustuksellinen. Minun helmasyntini on aina olla käsittämättömän suureellinen ja megalomaaninen. Me soitamme täysin väärää musiikkia siihen nähden, minkälainen minun mielenmaisemani on. Tämä show vähän peilaa sitä, mitä sielussani on joskus

"MINUN HELMASYNTINI ON AINA OLLA KÄSITTÄMÄTTÖMÄN SUURELLINEN JA MEGALOMAANINEN. ME SOITAMME TÄYSIN VÄÄRÄÄ MUSIIKKIA SIIHEN NÄHDEN, MINKÄLAINEN MINUN MIELENMAISEMANI ON."

tapahtunut, millaisista visioista sieluni on muokkaantunut ja millaisen maiseman sisällä olen kasvanut. Onnellisen perhe-elämän ja tyttären myötä minulla on nyt aika paljon valoisampi mieli kuin joskus ennen.

Tarkoitatko sitä, että perheen ja erityisesti tyttären myötä olet syntynyt uudelleen, uuteen rooliin isänä?

Perhe-elämä tuli aika luonnostaan. Tytön syntymä oli tietysti valtavan iso muutos, mutta hyvin luonnollinen, eikä se tuntunut missään nimessä pakotetulta. Olin aika vanha ensisynnyttäjä ja tottunut elämään tietynlaista elämää. Mietin mitä minulle käy, jos en voikaan enää elää niin. Mutta kaikki onkin mennyt tosi helposti ja palaset ovat loksahaneet kohdalleen, mikä on ollut ihanaa – tällaista minulla olisi pitänyt olla jo pitkään. Olen elänyt elämästäni noin puolet erilaisissa suhteissa. Toisen aikuisen ihmisen kanssa eläminen on kuitenkin ihan erilaista kuin jälkikasvun kanssa eläminen.

Reilusti yli puolet elämästäsi olet elänyt myös Apulannan kanssa. Miten taistelet nostalgian tunteeseen tuuditautumista vastaan?

Enhän minä itse asiassa taistelekaan. Apulanta on aina ollut yhtye, joka elää väärässä kohdassa historiaa, irti ajassa, eikä siinä voi nostalgisoida mitään. Itse koen olevani irti ajasta ja minun on vaikea katsoa mihinkään suuntaan.

Meidän **Simohan (Santapukki)** on ihan älytön nostalgisoija, hänellä on aina päällä kokonaisvaltainen hybrisi, mutta hyväntahtoisella tavalla. Hän tykkää elellä menneiden aikojen saavutuksissa. Ja mikä siinä on elellessä, hienoja asioitahan ne ovat.

Eikös taiteen luominen tarkoita usein omasta historiasta, kokemuksista ja tunteista ammentamista, eli eräänlaisia menneisyyteen katsomista?

Tottakai, taiteen raakamassaa on kärsimys eri muodoissaan samoin kuin massiiviset tunnekokemukset. Apulannan viitekehysessä tunnekokemukset tuppaaavat olemaan negatiivisia ja toimimme käsitte-

lykanavana. Koska tällaisessa elämäntilanteessa ei negatiivisia tunteita hirveästi ole, sellaisia pitää kaivaa menneisyydestä ja toisten ihmisten kautta. Se on ollut toisaalta hirveän mielenkiintoista.

Ja eihän kukaan omia haavojaan nostalgisoi. Ainakin oma suhteeni menneisyyteen on joiltain osin hyvin traumaattinen ja joudun vieläkin työstämään niitä asioita. Olen onneksi aika sinut niiden juttujen kanssa, ei siinä mitään.

Onko apulantamaisten synkkien biisien tekeminen vaikeaa, kun elämässä kaikki on hyvin? Tai tuntuuko se jopa sopimattomalta?

Ei missään nimessä. Minulle on aina ollut fine, että elämässä on tummia sävyjä, se kuuluu asiaan. Olen jopa sanonut, että jos varjot otetaan elämästä pois, niin minulla ainakin on taipumus alkaa tehdä niitä itse. Silloin alan vähän väkisin rikkoa asioita, koska vain särössä voi olla varjoa. Olen täysin tätä mieltä ja allekirjoitan sen edelleen, niin voi tapahtua helposti.

Miltä tuntuu ajatella, että kappaleesi ovat voineet olla voimabiisejä lukeuttomille suomalaisille, jotka ovat toipuneet esimerkiksi rikki menneestä parisuhteesta? Luulen, että moni sydämensä särkenyt on huudattanut *Heinola 10* -levyn (2001) kappaletta *Tunnit, jonka lopussa hoetaan mantran tavoin "sä et vittu ansaitse mua"*.

Se voi olla mahdollista. On kyllä valitettava fakta, että kyseinen laulu jäi varjoon, eikä ikinä lähtenyt lentoon, vaikka rivi on hyvää rock-lyriikkaa. Mutta tuollaisten asioiden ajatteluun ei mielestäni pidä lähteä. Kaikki kappaleet pitää tehdä itselle, se on ollut aina periaatteeni. On tietty joitain biisejä, jotka on tehty selkeiksi hyökkäyksiksi. Ne ovat ihan suoraan miekkoja tai vähintään tikareita, mutta pääsääntöisesti kirjoitan musiikkia itseä varten. En ajattele, mitä se jollekin toiselle merkitsee.

Onko sinulla jotain voimabiisiä, joka olisi vahvistanut ja auttanut?

On, muun muassa **Anneli Saariston** Evakon laulu on erittäin voimakas sellainen. Se on äärettömän hieno biisi, mutta

valitettavasti sellaista materiaalia, jota ei enää tehdä, eikä tuollaisia biisejä missään kuulu. Käsittääkseni se on **Veikko Lavin** sävellys ja sanoitus, jonka Anneli Saaristo teki tunnetuksi tulkinnallaan. Saaristohan oli turkulainen eikä hänellä ollut kosketusta karjalaisiin, eikä Karjalan evakkoja taidettu Turkuun kauheasti sijoittaakaan. Kuitenkin hän pystyi laulamaan hienosti heidän kohtalosta.

Olet intohimoinen sotahistorian lukija ja perehtynyt erityisesti toisen maailmansodan aikaan, joten pakko kysyä: huolestuttaako sinua aika, jossa me elämme? Isis, Putin, Trump ja äärioikeiston nousu ovat kestoaiheita mediassa.

Olemme aika epävarman ajan edessä, mutta olisin taipuvainen ajattelemaan, että paneurooppalaisen suursodan aika on ohi. Jonkinlainen sota kyllä tulee, se on varma, en vain tiedä milloin. Mutta nyt se tulee sisältämään uudenlaisia elementtejä kuin vanhan liiton rintamasota. Valtiota vastaan voi hyökätä niin monella muullakin rintamalla kuin maalta, mereltä ja ilmasta, se on nähty. En usko pysyvän rauhan tilaan, se on ihmiskunnan historiassa luonnontila.

Ennen kuin se sota tulee, palataan musiikkiin ja Apulantaan. Kumpi on vaikeampaa, saavuttaa suosio vai säilyttää se vuosia ja jopa vuosikymmeniä?

Molemmissa on haasteensa, mutta minusta on hyvä, ettei meidän tarvitse olla aloitteleva bändi tällaisena aikana. Mä en edes tietäisi, miten bändi rakennetaan nyt. Bändin nousukiidon aikana tulee paljon kamppitusta monelta suunnalta, mutta se ei tunnu raskaalta, koska ollaan alkuinnostuksen ja inspiraation lähteellä. Kiksejä tulee koko ajan, mennään intohimolla ja soturihengellä. Sellainen prosessi on voimauttavaa itsessään. Suosion ylläpitäminen taas on luonteeltaan säilyttävää, ehkä jopa nostalgisoivaa, ja siitä on vaikea löytää intohimoa tyylisiin "perkele, pidetään-päs tämä bändi suosittuna". Säilyttäminen ei ole hyökkäävä tila, ja hyökkäämisessä on aina enemmän momentumia kuin puo-

"APULANNAN VIITEKEHYKSESSÄ TUNNEKOKEMUKSET TUPPAAVAT OLEMAAN NEGATIIVISIA JA TOIMIMME KÄSITTELYKANAVANA. KOSKA TÄLLAISISSA ELÄMÄNTILANTEESSA EI NEGATIIVISIA TUNTEITA HIRVEÄSTI OLE, SELLAISIA PITÄÄ KAIVAA MENNEISYYDESTÄ JA TOISTEN IHMISTEN KAUTTA."

”USKON SEN OLEVAN HELVETIN TERVEELLISTÄ, ETTÄ VITSIÄ VÄÄNNETÄÄN ASIOISTA, JOISTA EI MISSÄÄN NIMESSÄ SAISI. VIIME VUOSINA ON OLLUT JÄRJETÖN TABUJEN RAKENTAMISEN KULTTUURI, ENKÄ TAJUA MIKSI. EI MIKÄÄN DEMONI OLE YLIVOIMAINEN NIIN KAUAN KUIN SILLE VOI NAURAA. NAURAMINEN TARKOITTAÄ, ETTÄ ON VIELÄ MAHDOLLISTA VOITTAÄ.”

lustuksessa. Sanoisin, että on ehdottomasti vittumaisempaa säilyttää kuin yrittää saavuttaa jotain. Jos ihminen tarpeeksi paljon haluaa suosituksi laulajaksi tai bändiin, niin se onnistuu, mutta ylläpitäminen on ihan eri.

Oletko huolissasi siitä, että nuoriso on innostunut Spotify-hiteistä ja perinteiden albumi menettää merkitystään?

Ei kai siitä voi olla huolissaan, albumi oli taidemuoto, joka eli tiettyä aikana. Mitään olemuksellista väärää siinä ei ole, tämä nyt vaan on tällainen tilanne. Kyllä siihen jotkut uskovat, eikä se vielä ole hävinnyt. Ehkä se kuolee sitten yleisönsä mukana joskus myöhemmin. Olemme oikeastaan palanneet populaarimusiikin alkutilanteeseen, silloin musiikki oli yhden biisin ja sinkun tekemistä. Itse tykkään albumikokonaisuuksista. Niissä pystyy välittämään draaman kaaren ja on pidempi mahdollisuus kertoa tarinoita ja kuvailta asioita. Ja se antaa onnistuessaan enemmän. Mutta ei ole mikään ihme, etteivät kaikki tykkää.

Yksi asia, mistä teidän bändinne ainakin tykkää, on huumori. Musiikkivideoissanne on nähty toimintavideooparodioita, splatteria ja zombeja. Onko Tuukka Temosen jälkeen tulleiden basistien ollut helppo kotoutua sinun ja Sipe Santapukin maailmaan?

Samoin kuin muissakin ihmissuhteissa, ihmiset kasvavat kiinni toisiinsa. Uusi poika oppii aina talon tavat ja huumorit synkkautuu. Ja kun bändiin tyyppiä haetaan, niin lähtökohtaisesti etsitään samalla aaltopituudella olevaa – mieluusti musiikillisestikin, mutta huumorin pitää olla ilman muuta samanlaista, koska olemme pitkiä aikoja yhdessä.

Onko sinulla ollut urasi aikana vaihteita, että olisit ottanut itsesi turhan vakavasti?

Joskus ehkä ysärin lopulla, kun tuli *Aivan kuin kaikki* muutkin -levy (1998) ja sen jälkeen *Plastik* (2000). Silloin oli vähän sellaista ryppyotsaisuutta hommassa mukana. Oli mahtavaa, kun legendaarinen Parta-Sami (**Sami Lehtinen**) tuli mei-

dän bändiin, koska häneltä opin tietyn itseironian.

Sami on valtavan hauska jätkä ja hänellä on hyvä, joskus ylikorostunutkin, itseironia. Itseironia löytäminen oli helvetin palkitsevaa, ja väitänkin, että se pelasti tämän bändin. En tiedä, olisimmeko jaksaneet muuten käydä läpi koko sitä episodina, kun Temonen potkittiin ulos bändistä. Sami tuli kesärundille 2001 ja soitti viitisen vuotta ennen kuin tuli täysjäseneksi.

Kuinka vakava ongelma ryppyotsaisuus on, mitä se aiheuttaa?

Se ei johda mihinkään hedelmälliseen. Vastoinkäymisiä elämässä on aina, sille ei voi mitään, mutta itseironian kautta kaikki vastoinkäymiset pystyy selättämään. Mitä isompi ongelma ja mitä mustempi tilanne, sitä enemmän sille pitää nauraa – tuollainen asenne on ollut minulle voimavara. Musta huumori on monesti pelastanut minut ja jopa bändinkin. Simo ei ole samanlainen, mutta siksi me varmaan täydennämme toisiamme. Uskon sen olevan helvetin terveellistä, että vitsiä väännetään asioista, joista ei missään nimessä saisi. Viime vuosina on ollut järjetön tabujen rakentamisen kulttuuri, enkä tajua miksi. Ei mikään demoni ole ylivoimainen niin kauan kuin sille voi nauraa. Nauraminen tarkoittaa, että on vielä mahdollista voittaa.

Onko vuosien varrella saamanne palaute faneilta muuttunut?

Se on muuttunut täysin. Ennen tuli oikeita kirjoja, mutta nykyään on enemmän Facebook-horinaa ja peukkuja, jotka eivätkä lämmitä ihan samalla tavalla. Kirjeseen piti nähdä vaivaa, se oli pidempi tapahtumaketju ja vaatii enemmän kuin nettiskriivailu. Kirjeessä on enemmän sanatonta informaatiota kuin netissä.

Nalleposti on vähän vähentynyt, eikä enää kysytä silmien väriä tai lempiruokaa, se ei ole relevanttia. Nykyään tulee palautetta, jossa kerrotaan miten orkesterimme on ollut mukana jossain elämäntilanteessa X. Merkittävää ja todella koskettavaa palautetta tulee mielenterveysihmisiltä. Jos suljetulla osastolla pitkiä aikoja ollut

ihminen löytää valon elämään meidän orkesterin kautta ja pääsee ylös itsetuhomontusta, se lämmittää. Silloin tietää, ettei työmme ole turhaa.

Missä asiassa haluaisit vielä kehittyä?

Pitäisi olla vähän nopeampi tekemään asioita, vaikka nyt sitten tätä musiikkia. Musiikin kaivo uudistuu helvetin hitaasti. Mulla ei ole mitään uutta aloitettuna bändiin liittyen, paitsi nämä jäähallikeikat. Olisi siistiä tavoittaa patoamaton luovuuden lähde niin kuin silloin ennen, kun kaikki oli vielä tekemättä. No puolitoista vuotta sitten tuli levy, eikä se ole pitkä aika. Jos olisimme Spotify-artisti, niin biisejä pitäisi tulla kolmen kuukauden välein, vähintään.

Keskeneräisistä asioista ei ole kyse, vaan ylipäätään aloittamisesta, siinä on ongelma. Luovuus kanavoituu nyt jopa täysin väärin paikkoihin, kun kirjoitan sotakirjoja ja teen sarjakuvia, vaikka pitäisi tehdä musaa. Mutta välillä pitää varmaan tehdä näin, toisaalta se voi ruokkia musiikkia. Olen halunnut antaa enemmän aikaa perheelle. Ja kun tuo lapsi on pieni niin helvetin vähän aikaa, olen elänyt aika tiiviisti kotona. Ehkä se on ihan alright.

Olet aiemmin kertonut, ettei perheesi ollut musikaalinen. Teillä ei ollut kotona soittimia, eikä edes levysoittinta. Millaiset lähtökohdat haluat antaa omalle jälkikasvullesi?

Mahdollistavan. Siitä se ei ainakaan jää kiinni, etteikö kotona olisi kilkuttimia. Erilaista tarjontaa on, mutta emme halua painostaa häntä mihinkään muottiin. Kunhan saisi seurata sydäntään, se olisi tärkeintä.

Musiikki on antanut minulle paljon, mutta en tiedä, toivoisinko omasta lapses-tani muusikkoa tai musaihmistä. Kyllähän tässä varmasti monella muulla tavalla olisi saanut onnellisemman ja helpomman elämän.

Milloin olet epävarmimmillasi?

Alasti. Minulla on edelleen vähän ongelmia minäkuvan kanssa, siis fyysisen minäkuvan. Se on varmaan jostain lapsuudesta jäänyt juttu.

Mitä asioita pelkät?

En ole enää niin pelokas kuin ennen. Ehkä tuo lapsikin vaikuttaa siihen. Lapsi tekee miehen, koska sitä ottaa toisenlaisen roolin elämässä ja turhat pelot jäävät takalalle. Ei ole miehen, tai paremminkin isän, tehtävä olla peloissaan. En ole myöskään lapsen puolesta peloissani, huolissani tietysti välillä. Hän on pärjäävä ihminen, vankkaa Päijät-Hämeen tekoa.

Onko elämässäsi kokemuksia, joista haluaisit luopua?

Kyllä on. Esimerkiksi ajautuminen kesällä 2003 vakavan henkilökohtaisen kriisin syövereihin ja henkisiin ongelmiin. Sen voisinkin antaa iisisti pois. Tottakai se tuotti helvetin hyvää musaa, mutta olisin mielelläni pärjännyt ilmankin.

Mistä saat voimaa ja mikä auttaa lataamaan akkuja?

Minä nörtteilen. Pelaaan roolipelejä ja pikkusotilaspelejä jatkien kanssa, olen pelinörtti. En pelaa konsoleilla, koska niissä ei ole samaa jatkuvuutta. Pelaamisessa pitää olla taideaspekti mukana. Kyllä minä innostun ja saan valtavia kiksejä bändihommasta, en ole millään tavalla leipiintynyt. Kierteille ja keikoille lähtemisessä on todella hieno fiilis. Viisi minuuttia ennen lavalle menoa saan sellaisia säväreit, ettei ole puhettakaan, että niitä saisi muualta.

Onko sinulla salaisia haaveita, mitä haluaisit vielä toteuttaa?

Olen tehnyt nyt avauksen sarjakuvan puolelle käsikirjoittajana, se on hauskaa. Maalata tai piirtää en osaa, enkä saa siitä mitään kiksejä. Tykkään elokuvista ja kaikenlaisesta liikkuvasta kuvasta, mutta minulla ei ole mitään inspiroivia sellaista itse. Taiteen saralla minulla ei musan ohella ole mitään kunnianhimoisia ampitioita.

Entä ihan arkisia haaveita?

Haluaisin joskus rakentaa sellaisen helvetin hienon kompleksin. En tiedä olisiko se koti vaiko enemmän huvila. Torni siihen tulisi joka tapauksessa, se on varma. Oikea kunnan Kotkanpesä.

TONI WIRTANEN

41-vuotias laulaja, laulun tekijä ja kitaristi, ja toinen vuonna 1991 aloittaneen Apulanta-yhtyeen perustajista.

On säveltänyt ja sanoittanut muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta koko Apulannan tuotannon.

Kirjoitti lukiossa kuusi laudaturia ja opiskeli yliopistossa tietojenkäsittelytiedettä. Akaateeminen vaihtoehto sai kuitenkin jäädä Apulannan menestyksen myötä.

Vuosituhanen taitteessa näytteli elokuvissa *Pitkä kuuma kesä* (1999) ja *Kuutamolla* (2002). Lisäksi hänellä oli 2004 Nelosella oma tv-sarja *Toni Wirtanen Undercover*. Tekee myös pienen roolin viime vuonna ilmestyneessä Apulannan vaiheita kuvavassa **Tuukka Temosen** elokuvassa *Teit meistä kauniin*.

Kirjoittaa lyriikoita myös muille artisteille, kuten esimerkiksi Kaija Koolle ja Irinalle.

Suurena intohimona historia ja erityisesti sotahistoria. Yksi kolmesta vuonna 2015 julkaistun englanninkielisen *Finland At War: The Winter War 1939–40* -tietokirjan kirjoittajista.

Uutena aluevaltauksena sotasarjakuvan käsikirjoittaminen. Sarjakuvapiirtäjä **Marko Tiaisen** kanssa tehty yhteisprojekti *Sturmiässä – Värikki Börje Brotellin tarina* ilmestyi viime vuonna.

Naimisissa laulaja **Jannika B:n** kanssa. Pariskunta sai esikoisensa loppukesästä 2015.